

FED-2, az orosz Leica

A Leicát jól-rosszul sokan utánozták. Voltak gyártók, akik megvették a gyártás jogát. Minden szóbeszéd ellenére a sztálini Szovjetunió közöttük volt 1932-ben. A Leica II (D) 1932-48 között gyártott típusa, az F 3.5/50 mm-es Elmar és a kettősfalú Leica kazetta szerepelt a licenzszerződésben.

A FED gyár a világháború előtt „fiatalok rehabilitációs közössége” volt: az utcán csellengő árva, vagy család nélkül maradt fiatalok dolgoztak itt és tulajdonképpen a gyár munkásszállásán oldották meg lakhatási gondjaikat. Sztálint és az akkori Szovjetuniót ismerve azonban a kép kissé sötétebb is lehetett. Talán javító-nevelő intézmény, vagy börtön is volt a gyár, ugyanis neve betűszó. Félix Edmundovics Dzserinszkij monogramja látható a fényképezőgépeken, aki a Szov-

egyezik a kettősfalú kazetta kivitele is. Ezt a típust hatféle fedőlap-gravírozással készítették, azonban a gép belső szerkezetén változtatást nem ejtettek. A legkorábbi gépeken érdekes módon, nem volt tartozécsúszka. 1955-ig gyártották, 1952 után az objektív tükrözésmentesítést kapott. Olyan sok fogyott belőle -

helye is eltér. Sajnos emiatt nehezen javíthatók, bár „Leica szinten” elnyúlhatatlan darabok. Változik az egyes vázak mélysége is, így bár az objektívek cserélhetők, a cserebere lehetőségéről le kell mondanunk.

A FED-2 igazi mestermű, hiszen az orosz mérnökök is nagyon jók. Gondoljunk csak pl. a T-34-es harckocsira. Az alap típust igencsak áttervezték és ez szerintem hasznára vált. 1955-

egyszerűbben nyitható. Az új kazetta azonban csak a FED-2-ben és a későbbi típusokban használható fel, míg a korábbi kazettákat az új gépek is képesek használni. További újítás, hogy a távmérőt és a keresőt mérőkeresővé egyesítették. Ezzel persze a mérés pontossága csökkent a kereső nagyításának csökkenésével párhuzamosan. Ezt ellensúlyozták, sőt a pontosságot tovább javították a bázistávolság növelésével (38 mm-ről 67 mm-re). Ezen felül a Leicával megegyezően 28.8 mm-en sztenderdizálták a vázmélységet. Az objektívek tehát szabadon cserélhetők a vázak között.

A cserélhető objektívekhez persze keresőkre, vagy egytetemes keresőre is szükség volt. A háborús hadisarcnak számító Zeiss fejlesztések közül a revolverrendszerű univerzálkeresőt kezdték el gyártani a FED és a már ekkor piacon levő Zorkij gépekhez is. Volt azonban egy kis probléma: a kereső eredetileg a Contaxokhoz készült, és így minden gond nélkül használható volt a Contax tervei alapján készült Kiev gépekhez. Sajnos azonban a kereső a FED és Zorkij gépeken takarta a záridőállító gombot, ugyanis revolverre afölé hajlott. A megoldás zseniálisan egyszerű volt: tükröképi párként készítették el az utóbbi gépekhez a keresőt, így a revolver a visszacsavaró gomb felé hajlik...

A Fed-2 távmérő és önkidő nélküli változata a Zár-

jet Titkosrendőrség megalapítója volt.

A licenzszerződést követő második évben, 1934-ben indult el a fényképezőgép gyártás a FED üzemeiben. Érdekes tudnunk, hogy a FED volt kronologikusan az első Leica másolat és egyben az egyetlen, melyet valóban nagy mennyiségben gyártottak a világháború előtt! Ennek persze az óriási belső piac is közvetlen oka volt. Az első típus megegyezik a Leica II (D)-vel, objektívje, a FED F3.5/50 mm-es lencse pedig a Leitz Elmarral. Ugyancsak

pl. az orosz haditudósítók is ezt a típust használták -, hogy még a háború alatt is egyre nőtt az évi termelés. FED-dal fotózták azt a híres képet is, mely a világháború befejezését jelentette: a szovjet zászló kítűzését a Reichstagra. 1938-41 között fotóriporter változat is készült: FED-C néven, F2 fényerejű, Sonnar rendszerű objektívvel, 1/1000 s legrövidebb záridővel. Az első típus mindegyik példánya egyedi darab, ugyanis kézzel készültek. Emiatt az egyes alkatrészek mérete jelentősen szór, és a furatok

tól a '70-es évekig gyártották. A záridőszámsor már a kezdetektől szabványosan felelő, 1/30 s-tól 1/500 s-ig +B tart, valamint szinkronizált egyes és örökvakuhoz. 1957 után önkidővel is felszerelték a zárat. Az eredeti zárkioldó gombot, melyhez a Leitz kioldószinór volt alkalmazható lecserélték, hogy a sokkal szélesebb körben elterjedt, kónikus Compur szabvánnyal legyen megegyező (ma is ez a legelterjedtebb). A hátfal filmtöltéshez és tisztításhoz levehető. Módosítottak a kettősfalú filmkazettán is. A kazetta szélesebb lett, és retesze

ja (Hajnal). Igen ritka gép, mindössze 1958-59 között gyártották. A későbbi FED-3 zárja (1962-80) már a hosszú pillanatidőket is exponálja (1 s - 1/15 s) és a későbbi modellek gyorsfelhúzó karral vannak felszerelve. Készült önkioldó nélküli változatban is. Távmérőjének bázistávolságát sajnos 41 mm-re csökkentették (kellett a hely a zár hosszuidő-gátlóművének). Egyéb jellemzőiben a FED-2-vel megegyezik. A FED-4 a FED-3 beépített fénymérő változata (1964-'70-es évek közepe). Utóbbi két típust a gyűlölt nyugat is forgalmazta a Foto-Quelle üzletlánc révén Revue 3 és 4 néven. A FED-4-et a FED-5 követte a gyártási sorban, mely a 4-es modell apró továbbfejlesztéseit és jobban „dizájnolt” külső formában tartalmazta.

1957-től a FED alapobjektívét a továbbfejlesztett, manganin foglalatú, már nem súlyeszthető Industar 26M F2.8/50 mm-es, továbbfejlesztett Tessar rendszerű objektív váltotta fel, majd 1964-ben újabb továbbfejlesztés után Industar

61M-re vál-

tozott az objektív neve. Utóbbi lencsék feketített foglalatúak.

Ha FED fényképezőgépet veszünk, a hátlapzárát és a redőnyzár (helyesebben: függőnyzár) állapotát kell megvizsgálnunk. Távmérőjük ugyanis a gép szétszerelése nélkül juszírozható, a filmnyomólap vagy a vakszinkron egyszerűen javítható, az önkioldó működése pedig nem kardinális kérdés. A távmérő mélységi eltérését 2 m-en és 200 m-en (=végtelen) kell ellenőriznünk, a magassági eltérést pedig élesre állításkor látjuk. Ha szükséges, fotóműszerész beállítja számunkra. Ha a hátlapzár akad, vagy görbült, a gépet ne vegyük meg, ugyanis ilyen öntvény nem kapható már, a javítás tehát nem lehetséges. Megjegyzem, hogy a hátlapzár olyan robosztus, hogy tönkretétele nem nélkülözhet jelentős mennyiségű destruktív kreativitást. Különlegessége ennek a zárnak és a kettősfalú kazettának, hogy a zár öntvényének elfordításakor, azaz a hátlap zárásakor a kazetta két testének nyílása fedi egymást. A keletkezett nyíláson így a film szabadon futhat ki és vissza, nincsen tehát fényzáró plüss, aminek portartalma kétszer is végigkarcolja a filmet. Ha találunk kettősfalú kazettát a bizományikban, és nem félünk a sötétkamrában méteres filmet tölteni, vegyük meg azt. A saját töltésű filmmel ugyanis rengeteg pénzt lehet spórolni. A hosszú és rövid záridőt ellenőrizzük. Ha a hosszú idő akad, azt leggyakrabban szennyezés okozza, ami javítható. Vizsgáljuk meg a redőnyök állapotát finom

tapintással, hogy nem kezdenek-e megkeményedni, ill. a sötétér felé eső felületük nem ragacsos-e. Ha ezek egyikét észleljük, a redőny cseréje szorul, ugyanis nem lesz egyenletes az expozíció a film képkocka teljes felületén, és az ilyen redőny pókhálószerűen lyukacsossá válik a mozgás során lepatogzó kis gumidarabok miatt. Sajnos a redőnyök cseréje csak egy-két fotóműszerésznél lehetséges, de érdemes felkutatni őket. A szervizelt gép ugyanis még évtizedekig hű társunk marad.

Aki szereti a „Leica-feel-t”, de nincs pénze a wetzlari árat megfizetni, próbáljon ki egy FED-et, vegyen csereobjektíveket (20, 28, 35, 85 és 135 mm-es létezik eredetiben) és Zeiss rendszerű revolverkeresőt. Izgalmas élményekben lesz majd része és meglepően jó minőségű felvételeket készíthet. Jó fényeket hozzá!

Török György
fotográfus

